

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 10. novembra 1893.

Politiški oddelek.

Konec Taaffejeve vlade.

Štirinajst let je vladal grof Taaffe in prestal je marsikako hudo skušnjo. Ko je bil nastopil, so mu levičarji napovedali hiter padec in začeli najhujšo opozicijo proti njemu. Ko je bil nastopil, so ga bili avstrijski Slovani pozdravili z velikimi nadami, katere se pa v veliki meri niso izpolnile.

Grof Taaffe je hotel vedno biti nekako nad strankami, zato pa ni skrbel za nobeno trdno večino. Njegovo ministerstvo nikdar ni bilo popolnoma parlamentarno, zato pa tudi ni odstopilo, ako je semtertja od parlamenta dobilo kako nezaupnico. Tudi sedaj bi grof Taaffe še najbrž ne bil odstopil, ako bi le imel kaj upanja, da dobi potrebno večino za najvažnejše predloge, naj že dobi večino od koder koli.

Vzbudilo je to občno začudenje, da je pala vlada, ki se je tako dolgo držala. Volilna reforma jej je dala smrtni udarec. Najbrž so pa pri tem imeli opraviti še drugi povodi. Ko bi stranke bile samo proti volilni reformi, bi bile lahko predlogo zavrgle, in vlada bi zaradi tega bila najbrž še lahko se obdržala. Sicer pa o volilni reformi še ni bilo nobenega glasovanja in bi tako hitro še ne bilo prišlo do njega in tudi še nobeden ne ve, je li vlada zanjo imela večino ali je ni imela. Sklepi treh velicnih klubov še v tem oziru niso noben dokaz, ker se ne ve, če bi naposled zares člani teh klubov tako dosledno glasovali proti njej.

Da, nam se celo dozdeva, da je grof Taaffe moral pasti baš zaradi tega, ker je za volilno reformo imel večino. Nasprotniki volilne reforme bi nikakor ne bili tako po konci, ko bi vlada večine ne imela, vsaj bi bili zagotovljeni, da iz te moke ne bode kruha. Pomisliti moramo, da so levičarji se izjavili, da ne glasujejo več za nobeno predlogo sedanje vlade, niti za izjemno stanje v Pragi, niti za preosnovo deželne brambe in naravnost po-

vedali, da teh stvari le sedanji vladi ne dovolijo. S tem so nekako svoj avstrijski patrijotizem pokazali v slabi luči, ker so državi odrekli sredstvo za brambo jedino zaradi tega, ker sedanji vladi ne zaupajo. Stranka, ki se rada baha z avstrijskim patrijotizmom, bi se gotovo ne bila poslužila deželnobrambovskega zakona, da je tako imela dosti upanja, da vrže vlado. Ravno tako bi gotovo ne bila proti izjemnemu stanju v Pragi, ki je najbrž njej jako po godu.

Posebno je sumljivo, da so stranke tako hitele z odločitvijo, posebno ker sedaj še same niso prav jasne, kaj da hočejo. Počakale bi bile lahko budgetne debate in tedaj vrgle vlado. Vsaj je zlasti budgetna debata posebno za to, da se izkaže vladi zaupanje ali nezaupanje.

Povoda tako siliti ni bilo prav nobenega, ker se nič ne sliši, da bi nova vlada kako veliko nujno stvar nameravala izvršiti v prid države ali avstrijskih narodov, kater pa grofa Taaffeja vlada ne bila hotela izvršiti. Zaradi tega mi mislimo, da je bila le zaradi tega taka naglost, da vlada ne bode imela časa začeti kacih pogajanj z raznimi strankami in tako morda dobiti večine. Bilo je nekaj upanja, da bi pri budgetni debati mnogi letos podpirali vlado, ki je dosedaj niso, baš zaradi tega, ker je predložila volilno reformo.

Novi ministerski predsednik knez Windischgrätz je, predno je odpotoval iz Budimpešte, obiskal ogerskega ministerskega predsednika in se ž njim dolgo pogovarjal. To nam pač daje dosti misliti. Samo akt uljudnosti to gotovo ni bil. Ogerskega ministerskega predsednika pač ne bode vprašal za svet, kako naj sestavlja novo vlado. Že večkrat so Madjari mnogo vplivali na avstrijske razmere. Kaj ko bi bili tudi sedaj. Gospodje v Budimpešti gotovo niso bili nič veseli, da je tostran Litve se začelo govoriti o volilni reformi. Madjari imajo dovolj povoda bati se tacih vprašanj. Njih gospodstvo je popolnoma protinaravno in se zruši, da le Ogerska dobi pravičnejši volilni red z obširnejšo volilno pravico. Da se volilna pravica razširi v Avstriji, bi to najbrž tako vplivalo na Ogersko, da bi gospodje v Budimpešti se takemu

razširjenju težko izogniti mogli, posebno ker Madjari hočejo pred svetom veljati za liberalen narod. Gotovo je torej, da so Madjari porabili ves svoj vpliv, da še ustavijo volilno reformo v začetku. Mej ogerskimi in našimi liberalci, mej ogerskimi in avstrijskimi veleposestniki je pa toliko vezi, da so Madjari lahko uveljavili ta svoj vpliv, ne da bi bili zato izvedeli širji sloji prebivalstva.

Pa še neki drugi uzrok je pomagal, da je sedanja vlada pala. Proti njej so porabili svoj vpliv veliki kapitalisti. Tem gospodom ni bil zlasti po volji finančni minister Steinbach. To se je videlo iz vseh liberalnih glasil ob času krize. Izdala se je bila v nekih krogih parola, da vsekako mora iti Steinbach. Ta mož pri vrejenji valute ni nikakor postopal prav po volji levičarjev. Posebno jih je to dražilo, da je zlato polagoma nakupaval in tako ni dal priložnosti, da bi židje ob kakem trenutju mogli poskočiti s ceno. Iz kapitalističnih krogov se je večkrat slišala nevolja, da finančni minister ne določi obroka, kdaj da začne država izplačevanja v gotovini. Bogati bankirji bi bili radi tak obrok, da bi potem ob določenem času lahko pritiskali in si tako bogat dobiček spravili v žepe. Vse je kazalo, da se vrejenje valute izvrši po potu, ki ne bode preveč pretresla naših financ. Mi ne spadamo mej tiste, ki so proti zlati veljavi, ker vemo, da bi s srebrno veljavo bili prišli prej ali slej v največje zadrege in do velicega gospodarskega poloma, kakor so Zjedinjene države. Če se povsod začenja računati z zlatom, bi se tudi v Avstriji temu ne bili mogli izogniti. Gledati je le bilo treba, da po najugodnejši poti pridemo do zlate veljave in to je hotel Steinbach. Bojimo se, da bode njegov naslednik nastopil drugo pot in to pot, ki se bode prej ali slej hudo čutila v žepih davkoplačevalcev. Bodi kdor koli novi finančni minister, nikakor ne bode mogel hoditi po Steinbachovi poti, ker bode bolj odvisen od levica, katera mu je tako rekoč pripomogla na ministerski sedež.

Pa tudi davčna reforma najbrž pade v vodo. Ta davčna reforma je imela namen bolj obremeniti bogatine in razbremeniti srednje in nižje stanove. Zato je pa bodla židovske kapitaliste in levičarji bodo, kot zastopniki velikega kapitalizma, pač najprej porabili priliko, da spravijo z dnevnega reda to davčno reformo in pomagali bodo jim pošteno veleposestniki. Iz povedanega je pač razvidno, da bodo srednji stanovi pač imeli malo povoda biti hvaležni tistim, ki so s pretvezo, da varujejo interese srednjih stanov, izpodkopali tla grofu Taaffeju, ker so to storili jedino v interesu bogatinov. Ti bodo imeli dobiček, srednji stanovi pa velika bremena.

Iz povedanega je razvidno, da je Taaffejevo ministerstvo palo največ zaradi tega, ker židovski bankirji in sploh kapitalisti niso bili ž njim zadovoljni. Glavni namen volilni reformi je tudi le bil pomanjšati vpliv bogatinov, to je nekako emancipovati se od njih s tem, da se razbije sedanja levica. Nekateri kratkovidni, mej drugim tudi konservativni politiki, imajoči le svoje ožje strankarske koristi pred seboj, so ta dober namen preprečili. Neko-

liko je kriva tudi vlada sama. Preveč je zaupala v svojo moč in srečo. Predno je prišla s tako predlogo, bi bila morala si pripraviti, zbrati okrog sebe vse elemente, kateri bi jo utegnili podpirati, pred vsem pa tudi izbrati ugoden čas, da bi jo vsi ti elementi bili zares podpirati mogli, to pa nikakor ni bil pravi čas sedaj, ko je izjemno stanje na Češkem.

To bi bil moral Taaffe vedeti, da mu je v tako važnih trenutkih potreba zastopnikov češkega naroda. Srečno je Taaffejeva vlada pokopana, ali jako dvomimo, da bi bili vsi pogrebci zadovoljni, ko se pokažejo nasledki v vsej jasnosti in ko se pokaže, komu tlako delajo.

Poročilo poslanca Vilj. Pfeiferja na shodu volilcev v Gradacu.

(Konec.)

Če se posreči povoljna rešitev teh dveh vprašanj, odvalilo bi se občinam veliko breme in dobila bi se sredstva za marsikaj drugega koristnega. Prihranilo bi se tudi mnogo stroškov z vpeljavo poldnevnega poduka na deželi, kakor sem to obširneje razvil v letošnjem deželnem zboru — poslanec tukaj obširno poudarja troške, primerja učne vspehe itd. — Za rešitev teh in drugih važnih vprašanj si goreče prizadeva že več let konservativna stranka, h kateri se štejem tudi jaz, odkar sem — po nesrečnem bratskem prepiru 1873. leta — nekoliko let pozneje vstopil v Hohenwartov klub in do danes ostal v njem.

Takrat okoli leta 1876 — 1877 nas je zjedinił nasprotniški pritisek in mnogo let smo složno delovali in vodili svoje poslance po istem programu.

Ko pa je le nekoliko odnehal nasprotniški pritisek, se je začel zopet nesrečni prepir, ki je tem nevarnejši, ko Slovanom nasproti piha ojstreja vladina sapa.

V državnem zborn nahajajo se kranjski narodni poslanci Hohenwartovem (konserativem) klubu, med tem ko so se v deželnem zboru nekako ločiti pričeli v dva tabora; že to dokazuje, da ta ločitev ni potrebna in da bi se je lahko izognili tudi doma, če bi le resne volje bilo dovolj. Jaz sem in bodem vedno delal za slogo in spravo; da sami sebe ne slabimo dalje ter tako odkrivamo svojo slabost na veselje premnogih naših nasprotnikov in na svojo škodo.

Malo nas je, vezani smo jedni na druge, da le v slogi moramo kaj doseči. Brez sloge smo onemogli in sami sebe prodajamo nasprotnikom, proti katerim so se sveto borili dolgo vrsto let najbolje naši možje duhovnega in posvetnega stanu ter v taki slogi budili in vodili mili naš slovenski narod v trdi nadi na milejšo njegovo bodočnost. Nehvaležni bi bili, če bi pozabili njihove nauke in zavrgli njihove napore ter učinili sad mnogoletnega njihovega truda.

„Vse za vero, dom, cesarja“ bilo je geslo, sveto vsakemu narodnjaku od zavednega priprostega kmeta do najvišjega sinu našega naroda.